List 45

NOVICE

Tečaj XLVII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr. za pol leta 1 gold, 70. kr. za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gol 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 6. novembra 1889.

Obseg: Naznanilo in razglas. — Naznanilo. — Stroji za čiščenje in prebiranje žita. — Razne reči. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne januarja 1890. leta.

S poukom v podkovstvu je združen tudi nauk o ogledovanji živine in mesa. Kdor želi sprejet biti v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. S spričevalom, da se je pri kakem kovaču izučil za kovaškega pomočnika;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega vedenja, in
4. da zna brati in pisati slovenski.

Ubožni učenci morejo tudi dobiti štipendijo po 60 oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendije imajo predložiti:

1. ubožni list,
2. spričevalo o poštenem vedenji, in
3. potrdilo, da so delali uže dve leti za kovaške pomočnike. Prošnje z le temi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca junija 1890. leta. Kdor dobro prebije preskušnjo, more po postavi iz 1873. leta dobiti patent podkovskega mojstra, ker sedaj ne more nihče brez preskušnje postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec si ima za šolski čas skrbeti le za živež in stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmerom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živinskih in mesovnih, zatorej naj bi skrbela županstva, da dobode vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in živinskega in mesovnega oglednika.

Janez Murnik,
predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 27. in 28. decembra t. l., in sicer: 27. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskavali podkovske šole. 28. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, kateri se hočejo podvreči tej skušnji, naj se oglase pri podpisanem vodstvu do 15. dne decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dne 1. novembra 1889.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

Stroji za čiščenje in prebiranje žita.

Mnogokrat smo v tem listu uže poudarjali, da neuspešnemu kmetovanju niso vzrok le neugodne časovne razmere in slabo vreme, ampak tudi malomarnost gospodarjev. Malomarnost imenujemo tudi setev slabega žitnega semena. Res se je v tem uže veliko na boljše obrnilo, a

ne še dovolj. Ako hočemo pridelati dosti lepega žita, moramo posejati najlepše semensko žito brez najmanjšega plevelnega zrnja. Iz slabega zrna vzraste medla rastlina, ki ne more obroditi lepega zaroda, in plevelno seme zmanjša pridelek in dobiček, ker pletev zelo podražuje uže tako dovolj

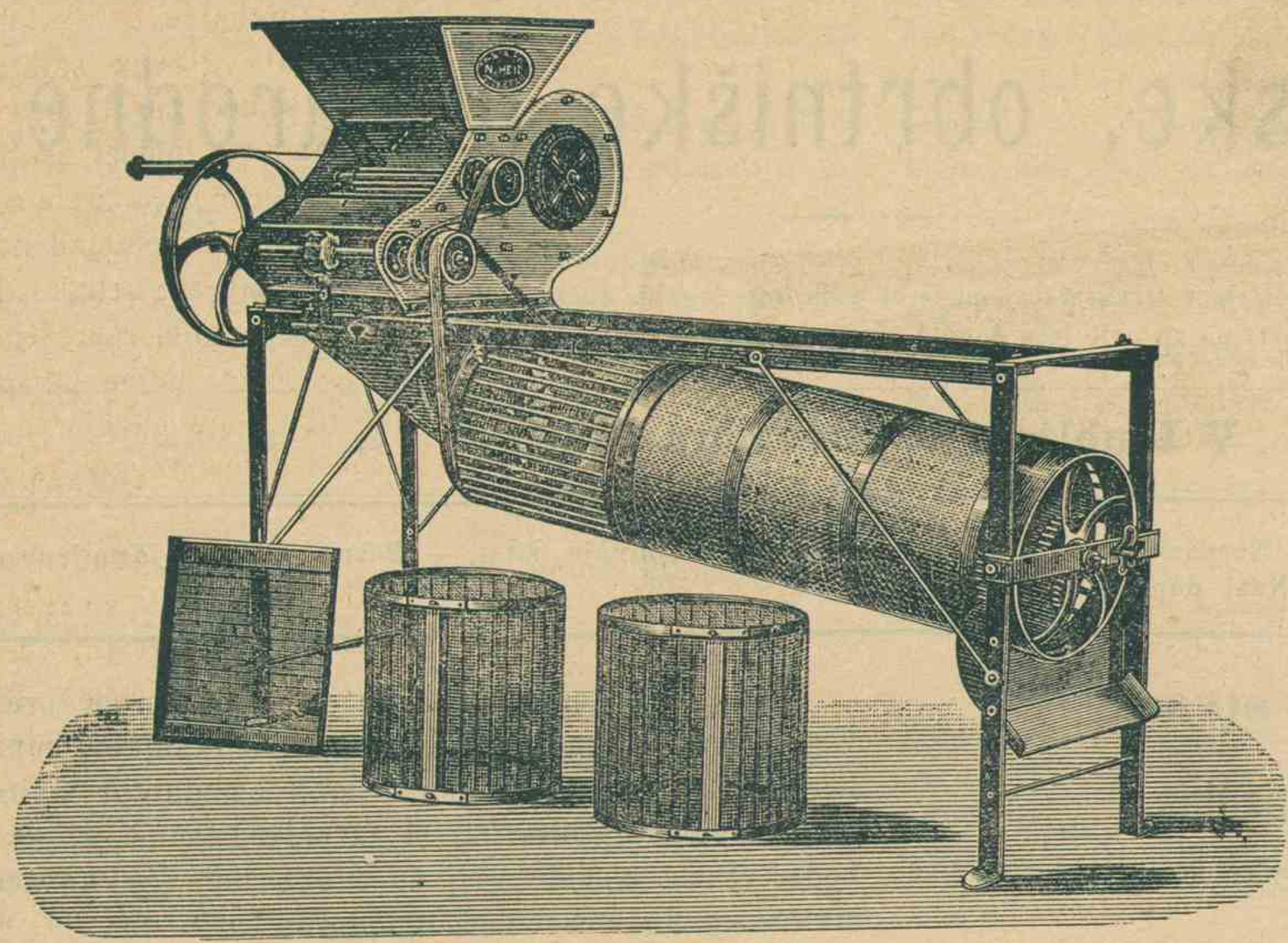

Podoba 1.

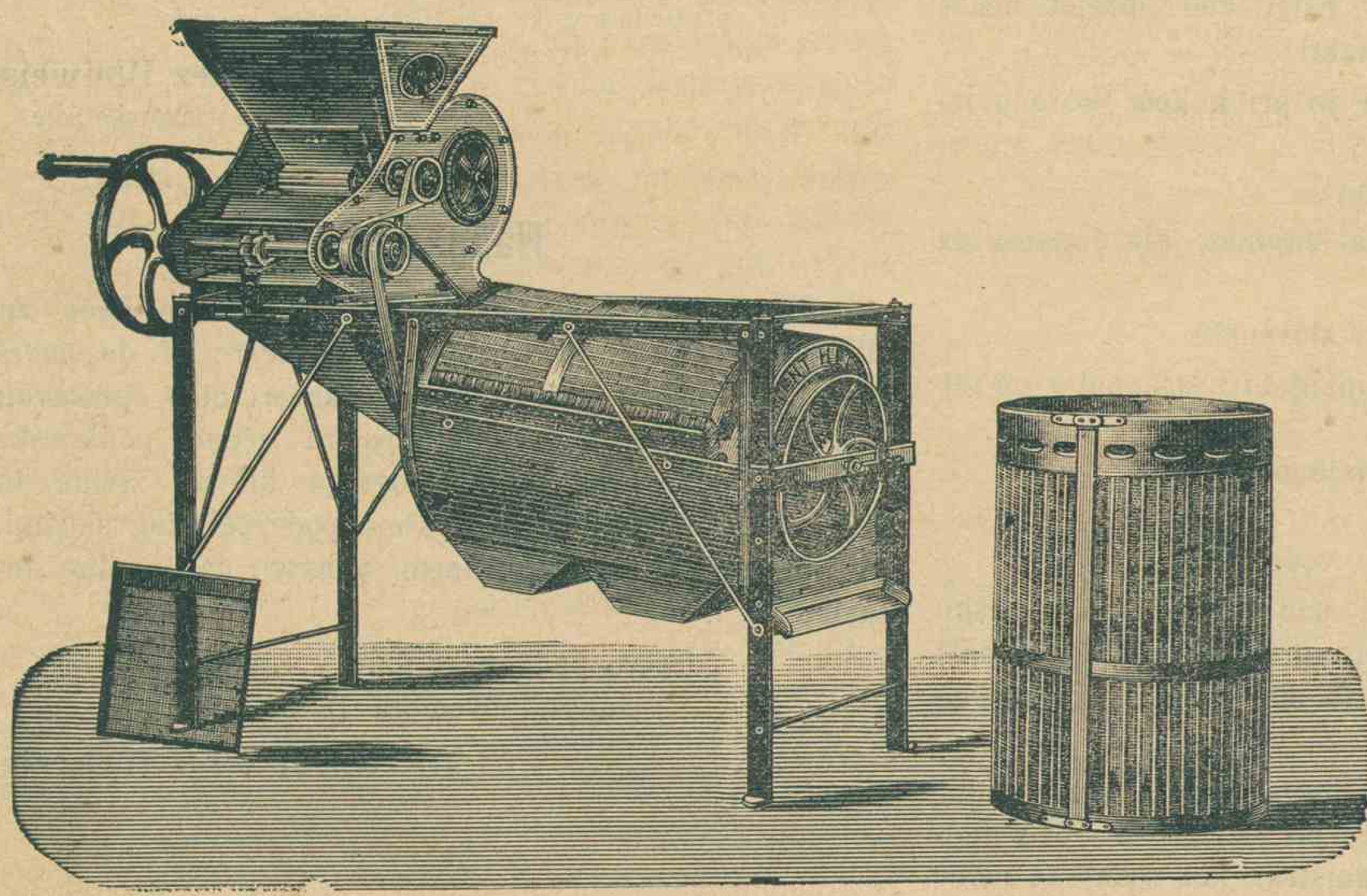

Podoba 2.

drago pridelovanje. Vsak gospodar imej v čislih resnično prislovnico: kakeršna setev, taka žetev. Ako treba za dobro žetev dobrega semena, kako ga dobiti. Semensko žito moramo skrbno prebrati, odstraniti vsa slaba in lahka zrna ter tudi strta in pazno odbrati vse plevelno seme. Kdor nima mnogo polja in dovolj delavnih rok, lahko to naredi ob slabem vremenu po zimi ali pa sploh zvečer, kadar ni drugega važnejšega opravka. Kdor pa rabi mnogo semena, ta si pa uže mora v ta namen omisliti strojev, kakeršnih je sedaj prav dobrih dobiti. Pa tudi za skupni nakup so ti stroji prav pripravni, ker več posestnikov skupaj laže vzmore kup, in lahko jih rabijo zvrstoma, ne da bi drug drugega kaj mudili. Podružnice naše družbe so to uvidele, zato si je uže večina take stroje omislila, in kmetovalci so nad vse ž njimi zadovoljni.

Današnji članek naj opozarja naše gospodarje v novič na te prekoristne stroje one pa, katerim niso še znani? seznanja ž njimi.

Ti stroji, katere imenujejo žitočistne stroje ali žitne čistilnice ali s francoskim imenom „trijer“, narejeni so tako, da izpihajo iz žita vse pleve ter lahka plevelna in sploh gluha žitna zrna in ločijo potem žito v strta, majhna in dobra zrna.

Navadno so trijerji tako narejeni, da so za čiščenje pšenice in rži ali pa za čiščenje ječmena in ovsa. Z menjavo sit in pločevinastih valjarjev rabi pa vsak trijer lahko v različne namene, kakor za ločenje soržice in za čiščenje vsakovrstnega žita.

V nastopnih vrstah omenjamo trojih trijerjev, podobe pa kažejo, kakšni so. Podoba 1. kaže navaden trijer za čiščenje rži in pšenice ali ječmena in ovsa Tako velik trijer, kolikeršni pri nas rabijo ter očistijo v eni uri 8 do 10 mernikov, stoji 95 gld., ako čistijo zraven pšenice in rži tudi ječmen in oves, pa 5% več.

Podoba 2. kaže trijer, ki poleg ponavadnega, uže omenjenega dela tudi prebira seme in loči v najboljše, srednje in slabše blago. Tak stroj stoji 115 gld., če je prirejen za vsa žita, pa 5% več.

Podoba 3. predočuje trijer, ki ne čisti samo, ampak tudi loči pšenico od rži ali oves od ječmena. Stroj, ki očisti in loči v eni uri preko 5 mernikov, stoji 110 gld.

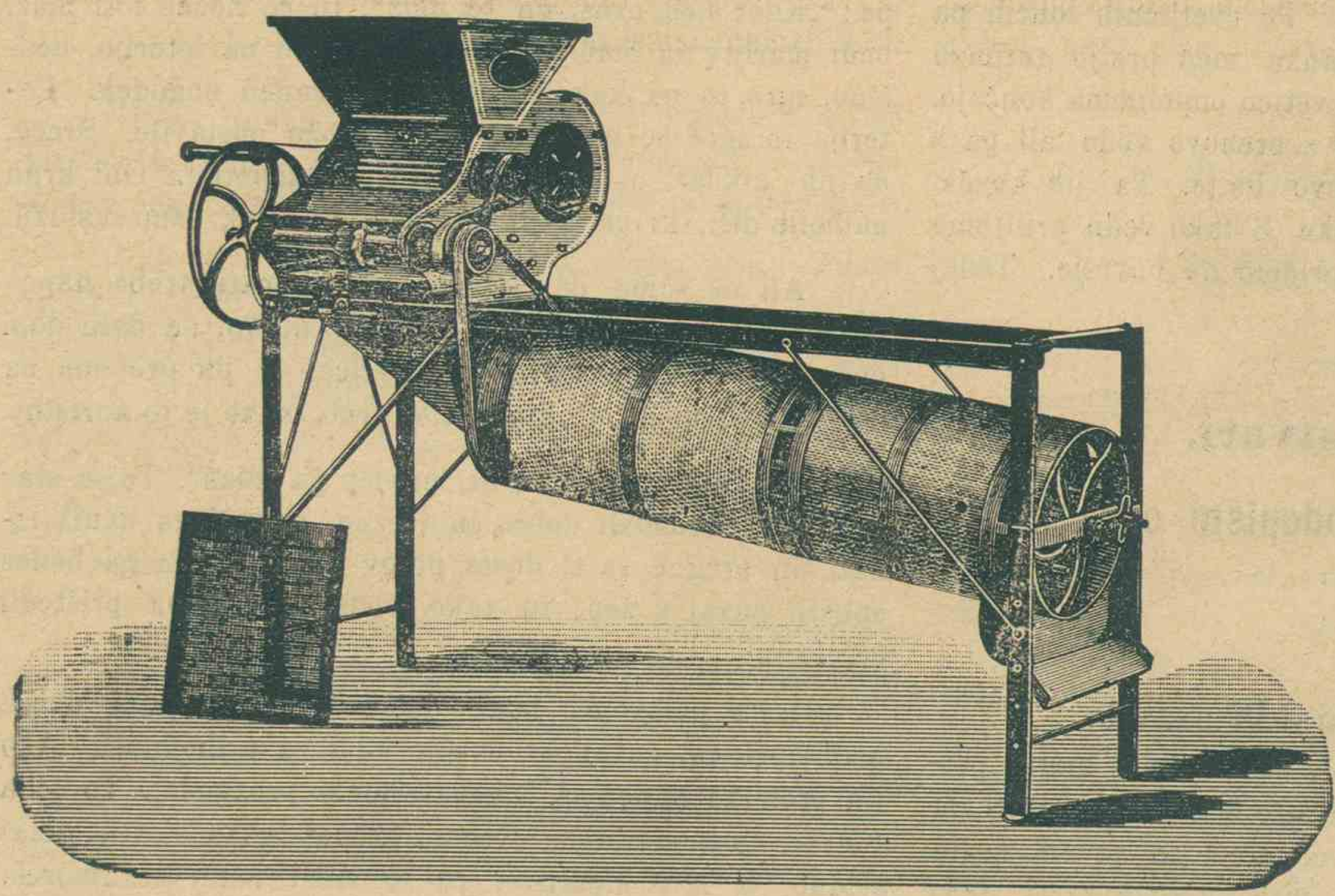

Podoba 3.

Razen strojev te velikosti dobiti je tudi manjših (katerih pa ne priporočamo) in večih.

Sloveča tvrdka N. Heid v Stockerau-u pri Dunaji prodaja po teh cenah trijerje, ki so dobro in pošteno izdelani. Kdor pa naroči po naši kmetijski družbi, dobi vsak stroj nad 10 gld. ceneje

---

Razne reči.

* **Kaznovan porednež.** V občini Teplu na Češkem poškodoval je neki fantalin 31 ob cesti stoječih jablan Zlodejca so zasačili, in okrajno sodišče mu je prisodilo 9 mesecev hude ječe, vsak mesec po eden post in povračilo sodnih stroškov.

* **Drago sadje.** Oskrbništvo nekega posestva ob Renu prodalo je konci meseca septembra 200 jabolk špalirskega drevja za 100 mark, torej jabolko za 50 vinarjev ali 30 kr. našega denarja.

* **Vzgojevanje pritličnih jablan.** Požlahtni dobro ukoreninjene ivančke (ivanovo jabolko) po zimi sedlaje, kolikor le mogoče blizu korenik. Spomladi vsadi ta drevesca v drevesnico, kjer jih vzgajaj dve leti. Jeseni drugega ali pomladi tretjega leta jih pa presadi na stalno mesto. Blizu korenin pa zato cepi ivanovo jablano, da pride požlahtnjeno mesto tudi v zemljo.

* **Kjer kurijo s premogom,** nabere se po zimi toliko žlindre, da ne vedo, kako bi se je iznebili. Žlindra pa je jako dobra za potresanje potov po vrtih. Potresi je 10 do 15 ⁄m na debelo, le malo napeto, na stran viseče. Potem jo pomoči ter trdno zvaljaj ali poteptaj. Če potreseš po vrhu še nekoliko peska ali suhe zemlje, strdi se ta zmes zelo in tudi po hudem dežji se lahko po suhem izprehajaš.

* **Da glavna salata ne gre v seme,** poruj jo s koreninami ter položi na pesek v klet. Sicer je pa zrele salate štor tudi dobra zelenjad, dokler je še mlad in mehak. Taki štori se olupijo, razrežejo na kratke kose, potem na vodi z nekoliko soljo kuhajo ter naposled pripravijo kakor špargji.

* **Poraba sadnih tropin.** Sadne tropine, to so iztisneni ostanki pri narejanji mošta, so prav dobra krma živini. Posamezno govedo sme jih dobiti na dan po 6 do 8 kilogramov. Lahko se tudi nasole, v kako posodo dobro natlačijo ter pokrijejo, da ne more zrak do njih. Tako nasoljene tropine se dolgo časa ohranijo za krmo.

* **Štore in korenine od posekanega drevja** odpravljajo v severni Ameriki s tem, da zvrtajo jeseni v štor 45 ⁄m globoko in nekaj centimetrov široko luknjo, katero napolnijo s 50 gr. solitarja in z vodo. Luknjo dobro zabijejo in spomladi jo odpro. Prilijejo kerezenovega olja ter potlej zažgo. Štor zgori brez plamena in ostane le pepel.

* **Kako se krompir, sadje i. t. d. obvaruje gnilobe?** O tem je brati v „Wiener Land. Ztg.“ to le: Prav izdaten in dober pripomoček, s katerim se po kletih in po podih krompir, grozdje, jabolka in hruške obvarujejo gnilobe, je to, da se dotični prostori, predno se sadje potrga in krompir pospravi, nekoliko dni popred dobro z žveplenim parom napolnujejo. V ta namen naj se vse odprtine, luknje in raze dobro zamaše in vsaj s slamo zataknejo, v shrambe pa naj se postavi posoda, v kateri se zažge za 100 kub. metrov prostora 30 do 40 gramov žvepla. Nato naj se tudi vrata skrbno zapro, in prostor naj ostane nekoliko dni zaprt. To delo naj se nekatere krati ponovi, kadar se krompir dobro osušen pospravi, grozdje na niti narobe povesi, in jabolka in hruške tako na police položijo, da se sad sadu ne dotika. Med enim in drugim žveplanjem naj se pa prostor prezrači. — Če tako ravnamo, gotovo se pospravljenega zdravega krompirja in sadja gniloba ne loti, uže gnili deli krompirja in grozdja se pa posuše; posamezna gnila jabolka in hruške segnijejo sicer do konca, a gniloba ne pride na zdravo sadje.

*

* Crvi (deževniki) nam niso ljubi na vrtu, še neljubši pa po cvetličnih loncih. Žive se ob gnijočih rastlinskih ostankih a tudi ob koreninicah rastlinskih. Na vrtu sicer ne škodujejo znatno. Po cvetličnih loncih pa se lotijo korenin, če jim zmanka med prstjo gnijočih rastlinskih ostankov. Večkrat cvetice popolnoma končajo. Preganjamo jih, če prilivamo z orehovo vodo ali pa s tako, s katero poparimo orehovo listje. Ta jih konča. Namočimo pa tudi ženofove moke. S tako vodo prilijemo cveticam, in vsi črvi v loncu pridejo na površje. Tedaj jih poberemo in končamo.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

133.

Nekoliko gospodarskih pravil.

Ne kupuj, česar ne trebaš, če ne bodeš moral prodati, kar potrebuješ. To je skusil uže marsikdo v vlastnem gospodarstvu. Kdor kupuje take reči in stvari, dosta potov nima groša, kedar ga je treba v roke vzeti. Zato veli pravilo: „Gledaj, da ne bodeš nikdar brez groša!“ Ne veš, kaj te utegne zadeti, ali česa bi trebalo s časom kupiti. Ako koj plačaš, kedar kupiš, dobiti hočeš boljšo robo ceneje, pa tudi dober glas bodeš imel pri trgovcih. Leni plačnik vse drago kupuje in plačuje. Če pa vendar jemlješ na upanje, nastojaj točno, da plačaš, kakor si se bil pogodil. Trgovec ima svojih obvez, tvorničar svojih in tudi poljedelec svojih posebnih. Ako trošilec ne plačuje točno, ne morejo tudi oni drugi ob pravem času spolniti svojih obvez, tako pa se poslovanje zavira in moti.

Pazi osobito, kedar izdaješ novec za navadne drobnarije. Tu se človek najpreje opeče. Kaj je to deset, dvajset krajcarjev? Toda danes toliko, jutri zopet toliko, pa imaš ob mescu 5—6 forintov. Opreznost je tem potrebnejša, čim se manj uvažuje svota novcev, katera se izdaje. Kedar je treba šteti večo svoto, zrelejše se presodi, ali bi ali bi ne. Čuvajmo se malih nepremišljenih izdatkov! Zato je štedljiva in gospodarstvena žena prava sreča pri hiši.

Kamen do kamna palača, zrno do zrna pogača. Ta pregovor bi bilo treba nabiti nad vrata vsake hiše, uvrstiti ga na prvem mestu v abecedniku, ki dohaja šolskej deci v roke. Varuj krajcarja, ker sto krajcarjev ti dade forint. Kdor ne mara krajcarja, ne pride nikdar do forinta. Nek bogat bankir je opazil, da je njegov vradnik na tla vrgel jekleno pero. Koj ga je posvaril zbog tega in pobral pero. Navzoči prijatelj se je čudil na vso moč temu. Bankir pa je omenil: „To pero se more še rabiti. Le pogledi, kako se more upotrebiti“. Sede in zapiše ž njim tisoč forintov kot prinos za nek domač zavod.

Gledi, da kolikor toliko prištediš od svojih dohodkov. Če tudi ne veliko, vsaj nekaj. Začni pri krajcarji z krajcarji ti naraste forint. „Denar je sveta gospodar“. Ali pa: „Kdor ima groš, on je mož“. In če hočeš biti mož, bodi marljiv in štedljiv. Ne zanašaj se na loterijo, dedšino, igro in na kakošen drug nenavaden dogodek. Loterija in igre so malokaterega k možu postavile. Sreča, da jih nikdar ni bilo. Loterija je slepotija. Oni kruh najbolje diši, ki ga je človek sam pridelal, sam zaslužil.

Ali ne samo da štedita oče in mati, treba napeljavati k temu tudi deco. Zato je dobro, da dete dobi posodico, v katero spravlja novčice, ki jih prejema na dar od staršev ali drugih. Učite deco, kako je to koristno.

„Obrni krajcar trikrat, preden ga izdaš“. To je star pregovor. Premisli dobro in trezno, na kaj ga kaniš izdati, in utegne se ti dosta potov prigoditi, da ga bodeš spustil nazaj v žep, in tako bodeš polagama prištedil cel forint.

Kdor polagoma hodi, daleč pride. Karkoli delaš, bodi oprezen, čuvaj svoje sile tudi za prihodnost. Ako jih prehudo napenjaš, omagati hočeš prezgodaj. To velja tudi o gospodarstvu. Kedar začneš gospodariti, delaj pridno, a živi štedljivo, to je, troši manj kot moreš. Bolje da pri malem začneš in sijajno dovršiš, kakor obratno, da sijajno pričneš in slabo končaš. Marsikdo bi rad ravnal po tem pravilu, ali bega ga misel: „Kaj pa svet poreče, če se koj na noge ne postavim? Kako me bodo čez zobe vlačili, ako vidijo, da ne morem tega ali onega! Kje jo potem moja veljava, moj kredit! „In res so redki toliko duševno močni, da bi rekli sami sebi: „Naj svet govori kar hoče, jaz pojdem svoj pot“. Zato pa velika večina zaide in propade. O tem imamo celih romanov.

Živi kakor moreš, a ne kakor bi hotel. Kani se vsega, kar preseza tvoje sile. Rado se govori: „Jaz moram to, in ne smem onega, to mi nalaga moja služba, dostojanstvo, ugled i. t. d. Živeti moram po stanu, k kateremu grem“. Prav in dobro. Ali da se razumemo. Kako naj živimo po svojem stanu? Kaj se zahteva od nas? Naj ima človek to ali ono službo, gleda naj, da jo čestito, solidno in vestno izvršuje. To zahteva od nas vlastita čast in oni stan, k kateremu gremo. Tako delati in živeti po svojem stanu je dolžan vsak človek, tako delati in živeti znači delati in živeti po našem stanu in zvanju. Nobem stan pa ne zahteva od nas, da trošimo več kakor nam dopuščajo dohodki. In prav v tem so mnogi na krivem potu. Kdor hodi po tem potu, pride preje ali sleje do konkurza, bankerota, do izgube službe, na beraško palico, ali celo v ječo.

Ali more biti kaj nedostojnejšega, ali more biti v interesu našega zvanja ali službe, da živimo na račun drugih, da se zadolžujemo a ne plačamo dolgov? Žal, takih krivih nazorov nahajamo povsodi, v mestu in na kmetih.

134.

Na odhodu.

London 6. januvarja 1870.

Mnogo vode je z naših Krkonoš odteklo v morje odkar se nismo videli, in gotovo je bode še mnogo mnogo več, preden se zopet vidimo. Časi se spreminjajo.

Pisal bi Vam bil preje, ali se nisem upal. Nisem vedel, kako bi sprejeli pismo od človeka, ki ga sodišče preganja kot zločinca. Pojutrem bodo poslednjikrat noge moje stopale po evropskej zemlji, vse mogoče, da nikdar več ne stopijo nánjo. Zato sem se odvažil, da Vam naznanim, kje sem, in da me, kolikor se spominjam, nobena reč ne teží. Do celega sem zadovoljen in miren sam seboj.

Moja edina krivda je ta, da tako iskreno ljubim svojo mater, krasno zemljo česko. Ali čim več trpi človek za svojo domovino, tem pokojnejši je. Gotovo me imajo mnogi za zločinca, ali verujte mi, da se ne zavedam nobenega zločina. Lanjsko leto je bilo hudo, Bog daj, da bi letošnje bilo boljše.

Res ne vem, kaj sem se tako nakrat zameril praškim visokim gospodom, da me niso hoteli pustiti v Vršovicih, v tihej samoti, temveč so me hoteli poriniti v penzijonat svetovaclavski. Ali jaz nočem nobene milosti, živim najrajše ob svojih žuljih, in zato take milosti nisem mogel sprejeti. Pobrisal sem jo toraj tiho z doma in pri Domažlicah sem stopil čez mejo dne 5. aprila 1869. l., to je na svojega godu dan. Hudo mi je bilo, ko sem ostavil zemljo česko, našo krasno domovino, v katero morda nič več ne pridem. Namenjen sem bil obiskati našo Šumavo in ogledati vsa ona znamenita mesta, kjer so slavni naši predniki več potov neprijateljem potne liste podpisali. Sedaj mi ni moči.

Začudil sem se, ko sem dospel v Bavarski Brod in mi je nek gospod povedal, da me v Pragi iščejo. Dobro, da vem. In brzo sem jo mahal naprej. Slednjič sem prišel v Berolin. Tu sem se hotel odpočiti. Ali praški gospodje so me izvohali. Pisali so v Berolin, da sem star, brez dela, in bi me radi dali v hiralnico, kjer bi preživel ostala leta brez vseh skrbi. Predsednik sodišču, g. Wurm, jako pameten gospod, ni se brigal dosta záme. Povedal sem mu, da nisem vreden tolike milosti, da je doma na Češkem dosta potrebnejših ljudi, katerim naj praški gospodje preskrbé brezskrbno življenje. Hoteli so me z Berolina zastonj odpraviti do Prage, ali jaz sem se lepo zahvalil za to laskavost.

Z Berolina sem šel v London. Kedar bodete čitali ta list, takrat se bodem uže vozil na veliko britskej poštnej ladiji Northman k Madejri, k Šent Heleni, k Kapskemu Mestu in k Portu Elizinemu, odkoder dobro orožen odpotujem v notranjo Afriko. Za prevoz sem plačal v drugem razredu 33 ¼ libre šterlingov. Kedar Afriko malo ogledam, poslati Vam hočem podrobnejših podatkov.

Bog nam daj boljšo bodočnost!

Vaš

C. P.

Politične stvari.

Deželni zbor kranjski.

VIII. seja dne 31. oktobra.

Za to sejo pripravljen je bil obširen dnevni red 29 točk, od katerih se je rešilo samo 17, akoravno se je zborovalo v dveh sejah dopoludne in popoludne do ½ 5. ure.

V prvem branji oddale so se odsekom v pretres in poročanje priloge 43., 44., 45. in 46., ta s poročilom deželnega odbora o proračunu deželnega zaklada za l. 1890. Potem sledilo je dvoje poročil upravnega odseka glede izločitve občin Rakitna in pa Orle od dosedanjih občin in ostanovitvo samostalnih občin; pa prošnje se niso rešile dokončno.

Potem utemeljeval je poslanec Hribar v obširnem nad uro trajajočim z mnogimi statističnimi podatki podprtim govoru svoj samostalni predlog ob ustanovitvi deželne zastavne banke v vojvodini Kranjski. — Sprejel se je po končanem vtemalevanji formalni nasvet, da naj se predlog odda posebnemu odseku 7 členov v posvetovanje in poročanje.

Hitreje brez razgovora bila je rešena naslednja številka o napravi nove cestne proge z Radenc do Kočevsko Viniške okrajne cesto, in glede podpore za to progo ter uvrstitev njeno med okrajne ceste.

Tudi daljna 11. številka dnevnega reda: ustno poročilo odseka za letno poročilo o § 1. letnega poročila in § 2. „sklenjeni zakoni“ z vvodom. Praznovanje štiridesetletnega vladanja Njegovega c. in kr. apostolskega Veličanstva in pa „davki“ (poročevalec baron Rechbach) reši se brez ugovora v sprejetem predlogu, ta del poročila vzeti na znanje.

Potem končala se je dopoldanska seja.

Takoj daljna 12. točka dnevnega reda in prva popoludanska seja: ustno poročilo upravno-gospodarskega odseka o § 3. letnega poročila: „Deželno kulturne in zdravstvene reči“, poročevalec poslanec Fr. Povše pa je trajala nad 1 ½ uro. Govorili so namreč razun obširnega poročanja gospoda poročevalca, še gospodje: baron Schwegel, J. Krsnik, Fr. Šuklje, M. Lavrenčič, dež. odbornik Detela, o uravnavi Save, Bistrice (Kamniške), Krke, Vipavšice, ker skoraj vsak okraj naše dežele ima glede uravnave teka rek in potokov svoje bolečine.

Pri 13. točki dnevnega reda poročal je poslanec Šuklje v imenu finančnega odseka o poberanji deželne naklade na žgane opojne tekočine v lastni režiji (k prilogi 28.) obširneje in predlogi finančnega odseka sprejeli so se brez ugovora.

Konečno poročal je še poslanec Klun v imenu finančnega odseka o prošnjah učitelja Vencel Sturm-a za zvikšanje pokojnine, Maks Ivanetiča, da bi se zopet nastavil kot stalni učitelj, dalje o prošnji pomočnega učitelja Fr. Pugel za miloščino in pa o prošnji učiteljske udove Ivane Germ za podporo.

Ostalih 11 točk preneslo se je na prihodnjo na 5. dan novembra napovedano sejo, za katero se je dodalo še nekaj točk.

Sklepi k 12. točki dnevnega reda se glase:

„Slavni zbor naj sprejme poročilo k marg. št. 1. in 21. na znanje, da se tudi loško-potoške votline preiskujejo po g. Putiku.“

„Slavni deželni zbor naj sprejme na znanje poročilo o marg. št. 2., 4., 6., 7., 23. in 26.“

1.) Slavni deželni zbor naj sklene odobriti in sprejeti na znanje poročilo k štev. marg. 3. in 5.;

2.) naj naroči deželnemu odboru, da prosi visoko c. kr. deželno vlado, naj nemudoma blagovoli dati pregledati navedeno poškodbo pri Stožicah ter jo dá zopet popraviti in dotično brambno zgradbo zboljšati in zdaljšati zaukaže;

3.) deželni odbor naj ob enem opozoruje visoko c. kr. deželno vlado na škode, katere se godijo na brambenih zgradbah sploh ter da se take poškodbe vedno naglo popravijo.

Naroča se deželnemu odboru, da prej ko mogoče skliče nameravani posvetovalni shod udeležencev v Mokronogu; sicer naj slavni deželni zbor sprejme to poročilo na znanje.

Poročilo pod marg. št. 24. zarad pozvedeb za vravnavo Krke naj slavni deželni zbor sklene sprejeti na znanje in naj naroča deželnemu odboru, da to zadevo po vsej moči pospešuje.

Slavni deželni zbor naj sklene sprejeti poročilo pod marg. št. 25. na znanje, kakor tudi pod št. 27. navedeno poročilo o močvirskem zakladu.

Za IX. sejo deželnega zbora kranjskega dne 5. t. m. ob 10. uri dopoludne odločen je sledeči dnevni red:

1. Branje zapisnika VIII. deželno-zborske seje dne 31. oktobra 1889.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 48. Poročilo deželnega odbora o cesti čez Lužarje.
4. Priloga 49. Poročilo deželnega odbora o uravnavi zdravstvene službe v občinah.
5. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji posestnikov iz vasi Gorenje, Srednje in Spodnje Gamelje glede podpore za uravnavo Save.
6. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji okrajnega cestnega odbora Ribniškega, da bi se odpisalo posojilo 747 gld. 9 kr.
7. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji okrajnocestnega odbora Ribniškega glede podpore za vzdrževanje cestarjev.
8. Ustno poročilo upravno-gospodarskega odseka o prošnji občin Moravče, Peče in Drtija, da bi se cesta preložila iz Moravč do Lukovice.
9. Ustno poročijo upravno-gospodarskega odseka o načrtanem zakonu, s katerim se prenarejajo §§ 5., 6. in 7. zakona z dne 20. julija 1863, dež. zak. štev. 12, o plačevanji troškov za postavljanje in vzdrževanje katoliških cerkvenih in prebendnih poslopij, potem za preskrbovanje cerkvenih potrebščin. (pril. 34.)
10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji krajevnega šolskega sveta na Robu glede podpore za vodnjak pri šoli.
11. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželnega posojilnega zaklada za l. 1890. (k pril. 33.).
12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji katoliškega društva rokodelcev v Novem Mestu glede podpore za zgradbo društvene hiše.
13. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega zaklada za l. 1888. (k pril. 38.).
14. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o § 5. letnega poročila „Občinske reči,“ marg. št. 1., 2, 3., 4., 5.
15. Ustno poročilo upravno-gospodarskega odseka o prošnji občine Črnomaljske za uvrstitev ceste iz Grosupelga čez Črnomlj v Vinico med deželne ceste.
16. Ustno poročilo upravno-gospodarskega odseka o prošnji okrajnega cestnega odbora Radeškega, da bi se preložila cesta čez Brunek.
17. Priloga 47. Poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za l. 1890. (k pril. 20.).
18. Priloga 52. Poročilo finančnega odseka o proračunu deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu za l. 1890. (k prilogi 17).
19. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada za 1888. (k prilogi 30.).
20. Ustno poročilo upravno-gospodarskega odseka o prošnji vasi Doberniče, Preska, Artmanjavas, Gorenjavas in Verbovc, da se pošlje tehnik v preiskovanje uzrokov ondotnim povodnjam.
21. Ustno poročilo upravno-gospodarskega odseka o prošnji podobčin Šent Vid in Lozice za brezplačno podelitev ameriških trtnih rezanic.

22. Ustno poročilo upravno-gospodarskega odseka o § 9., marg. štev. 8 letnega poročila glede Holzapflove ustanove za gluhoneme.

23 Volitev odseka 7 členov v posvetovanje predloga poslanca Hribarja glede ustanovitve deželne zastavne banke.

IX. seja deželnega zbora kranjskega.

Od predstoječega dnevnega reda rešilo se je prvih 17 točk in vrh tega zvišila se je volitev odseka 7 členov za predlog poslanca Hribarja o ustanovitvi deželne zastavne banke.

Seja, ki se je pričela kmalu po 10. uri dopoludne, končala se je po nepretrganih razpravah še le po 4. uri popoludne.

Izmed naznanil deželnozborskega predsedništva omeniti je dopis c. kr. deželnega predsedništva, v katerem se podaja deželnemu zboru nadrobno poročilo posameznih žandarmerijskih postaj v deželi o višini škode, ki je v deželi letos nastala vsled vremenskih nezgod. Svota skupne škode presega po teh poročilih en milijon in c. kr. deželno predsedništvo priporoča deželnemu glavarju, da bi kazalo, da deželni zbor privoli primerno svoto v podporo tako teško prizadetih deželanov.

Deželni glavar omenja, da je deželni odbor v ta namen v svoji zadnji seji sklenil, staviti deželnemu zboru predlog, po katerem naj bi se v ta namen privolila izdatna svota. V formalnem oziru pa deželni glavar predlaga, ta dopis c. kr. deželnega predsedništva v pretres in poročanje izročiti finančnemu odseku in ta predlog obvelja brez ugovora.

Dalje naznanja deželni glavar tri dopise c. kr. dež. predsedništva, v katerem c. kr. ministerstvo vrača naznanila sklepov vlanskega deželnega zbora glede uvrstitve občinskih cest Ključ, Črni Vrh pri Idriji, dalje Dobrova-Zaklanc v Ljubljanski okolici in pa Glagorica-Št. Vid, Sv. Rok v Zatiškim okraju med okrajne ceste z dostavkom, da naj deželni odbor postopa v smislu § 23. deželno-cestnega zakona z dne 28. julija l. 1889.

Ker bi se moglo to vračanje tolmačiti tudi tako, da naj deželni zbor v novič v lastnem delokrogu sklepa o uvrstitvi teh cest med okrajne ceste, ker po novem zakonu taki sklepi ne potrebujejo več Najvišjega potrjenja, zato predlaga deželni glavar, naj deželni zbor vnovič odobri te tri sklepe vlanskega deželnega zbora ter v tem smislu jemlje naznanje te tri dopise c. kr. deželnega predsedništva. Deželni zbor pritrdi temu predlogu.

Dalje naznanja deželni glavar dopis c. kr. deželnega predsedništva glede vdeležbe kranjskih ljudskih učiteljev pri 5 mesečnem kurzu na c. kr. obrtni šoli v Gradcu, dalje glede pokritja stroškov za namestovanje takih ljudskih učiteljev in glede podpor za take učitelje, — ter predlaga ta dopis v pretres in poročanje oddati finančnemu odseku.

Potem naznanja deželni glavar še nekoliko predsedništvu zborovemu došlih prošenj ter predlaga, da se oddajo dotičnim odsekom v poročanje.

V prvem branji izroče se dalje po predlogu deželnega glavarja priloge št. 48., 49., 50., 51., 54. in 55. dotičnim odsekom v poročanje.

Pri peti točki dnevnega reda: „Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji posestnikov iz vasi Gorenje, Srednje in Spodne Gameljne glede podpore za uravnavo Save (poročevalec poslanec Hribar), oglasi se k besedi gospod c. kr. deželni predsednik ter ponavlja obljubo, da deželna vlada hoče krepko priporočati željo, da se tudi Sava nad Črnuškem mostom zagradi in njen tek uredi na državne stroške, prav tako tudi obeta, da se bode pri teh delih oziralo na vredjenje iztoka kamniške Bistrice v Savo po izrečenih željah poslanca Krsnika.

Poročevalec jemlje te obljube z zahvalo na znanje.

O prošnji okrajnega cestnega odbora Ribniškega, da bi se odpisalo posojilo 647 gld. 9 kr. poroča poslanec dr. Schaffer ter predlaga v imenu finančnega odseka, da se prošnja ne vsliši, pač pa vredilo odloži za leto 1890. — Poslanec Pr. Pakiž, ki se oglasi k besedi, obžaluje sicer, da se prošnji ni vstreglo, vendar pa se konečno sprijazni z predlogom z dostavkom, da se v prihodnji točki bolj izdatno ozira na prošnjo tega cestnega odbora. Potem se predlog odsekov sprejme.

Tudi o 7 točki dnevnega reda: ustno poročilo finančnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora Ribniškega glede podpore za vzdržavanje cestarjev poroča poslanec dr. Schaffer s predlogom finančnega odseka, da se deželni odbor pooblasti, v ta namen privoliti primerno podporo.

Pri 8. točki dnevnega reda, da se deželnemu odboru naročilo, da skrbi za izdelanje načrtov in druzih priprav za izdelanje naprošene cestne zveze.

Pri 9. točki dnevnega reda (poročevalec cesarski svet. Murnik) se sprejme brez ugovora predlog poslanca Kluna glede prememb § 5., 6. in 7. zakona z dne 20. julija 1863, drž. zak. št. 12 nespremenjen.

Prav tako sprejmo se tudi predlogi odsekovi pri 10. in 11. točki dnevnega reda.

Pri 12. točki dnevnega reda privoli na prošnjo katoliškega društva rokodelcev v Novem Mestu za zgradbo društvene hiše podpora 300 gld.

Pri 13. točki sprejmejo se predlogi finančnega odseka (poročevalec poslanec prof. Šuklje) ter se potrdi računski sklep deželnega zaklada za leto 1888. v soglasji s predlogi deželnega odbora z edino premembo glede rednih in izrednih potrebščin.

Pri 14. točki: ustno poročilo odseka za letno poročilo o § 5. letnega poročila „Občinske reči“ marg. št. 1, 2, 3, 4 in 5 (poročevalec poslanec Ogorelec.) sprejmejo se predlogi odsekovi brez ugovora, potem ko je k marg. št. 1. govoril poslanec V. Pfeifer in pa gosp. deželni predsednik, in dalje tudi še poslanec J. Murnik:

Pri 15. točki dn. reda oglasila sta se k besedi poslanca Šuklje in Dragoš, k 16. točki pa poslanec Žitnik ter so bili predlogi odsekov sprejeti.

Pri 17. točki: Priloga 47, poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada (poročevalec poslanec Klun pa je nastala zelo obširna nad 2 in pol uri trajajoča razprava, katere so se vdeležili poslanci Žitnik s predlogom, da naj se na učiteljski pripravnici podučava več predmetov v slovenskem učnem jeziku, poslanec Stegnar z enakim predlogom glede c. kr. višje realke ljubljanske, in poslanec Hr bar z izjavo, da glasuje proti privolitvi 600 gld. za podučevanje neobligatnega predmeta v slovenščini, oziroma nemščini, na ljudskih šolah. Za temi poslanci govoril je še gosp. deželni predsednik baron Winkler in pa komisar Rihar. Potem pa poslanec dr. Schaffer in poročevalec Klun.

Dr. Schaffer predlagal je, da naj se predloga poslancev Žitnik in Stegnar odstopita v poročanje finančnem odseku. Po obširnem govoru poročevalca kanonika Kluna, sprejmejo se predlogi finančnega odseka brez premembe, predlog dr. Schafferjev ni prodrl in potem sprejmeta se predloga Žitnikov in Stegnarjev z glasovi levice proti onimi desnice.

Po izvršeni volitvi odseka za pretresanja predloga Hribarjevega, naznani deželni glavar prihodno javno sejo za petek dne 8. novembra ob 10. uri, upravni odsek za 5. dan novembra popoludne ob 6. uri, sejo finančnega odseka za 6. dan novembra ob 10. uri zjutraj.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Deželni zbor kranjski zboroval je zopet včeraj v seji, ki je nepretrgano trajala 6 ur. Kot najvažnejša točka rešil se je včeraj proračun normalnošolskega zaklada za leto 1890. Obširneje o tej seji poročamo v oddelku „Iz deželnih zborov“ današnega lista. Z zadovoljnostjo pa se dan za dnem bolj prepričamo, da se domnevana različnost načel v narodni stranki zgublja, ker se kaže, da je ta različnost samo v osebnem načinu utemeljevanja nekaterih nazorov.

Tudi manjina deželnega zbora zagovarja svoje nasprotno stališče v narodnih oprašanjih večinoma stvarno in akoravno z zdavnej zastarelega stališča, pa brez strasti, tako je nada opravičena, da bode letošnje zborovanje, razun povoljne rešitve mnogih gmotnih vprašanj, imelo povoljni vspeh, da postane narodna stranka tesneje družena in da se tudi naravno nasprotje med večino in manjino še bolj zravna do one skrajne meje, katero dopušča ustavno parlamentarno življenje, po katerem pripada večini naloga ospešnega delovanja, manjini pa ojstro nadzorovanje, da se godi vse v korist dežele.

— **Grof Pace** dosedaj namestniški svetovalec v Gradcu povzdignjen je v dostojanstvo dvornega svetovalca ter je ob enem premeščen k c. kr. deželnemu predsedništvu v Črnovicah v Bukovini.

— **Ljubljanska mestna hranilnica** napreduje dobro: Do konca minulega meseca vložilo je v njo 328 strank 89.086 gld., 14 strank pa je izvzelo 2550 gld. Posojil se je privolilo 44 strankam 86956 gld.; 13 strankam, ki so zahtevale 18.907 gld. posojil, so se prošnje odbile. Deset prošenj je ostalo nerešenih.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Ponedeljek zvečer odpeljal se je cesar z Dunaja v Gedele, daje prihodnji ponedeljek avdijence v Budimu ter ostane čez Božične praznike na Ogerskim.

V ponedeljek tudi odpeljala se je cesarica s Trsta na parobrodu „Miramare“ na otok Korfu, kjer ostane delj časa.

Minulo soboto in nedeljo bival je grof Kalnoky pri knezu Bismarku v Friedrichsruhe, kjer sta se dogovarjala, kako je v prihodnem letu postopati, da se ohrani mir. Nemški listi trdijo, da sedaj pripada grofu Kalnoky-ju najtežja naloga v politiki zaveznih držav, v čem tu naloga obstaja, ni povedano, toda ugiblje se, da bi to znalo pomenjati odstop od pomenljivih zahtev avstrijskih, katere naj bi se popustile Ruski na ljubo.

Češka. — Predlog adrese vložen po dr. Juliju Gregerju je v odseku odbit, ter se izreka, da adresa ni priporočiti ne glede vsebine ne glede oblike in ne glede časa.

Ogerska. — V razpravi državnega zbora je privolitev civilne liste cesarjeve za daljnih 10 let. Ugron zahteva, da si cesar za tamošno bivanje priredi posebno dvorno osobje. Ministerski predsednik ugovarja.

Turška. — Nemški cesar s cesarico bila sta v Carigradu slovesno sprejeta in sta bivanje tam podaljšala za eden dan. Vrneta se čez Benetke nazaj.

Angleška. — Od Stanley-a, slavnega potovalca v Afriki, prišle so poročila, po katerih sta bila z Emin-om po Mahdistih premagana. Posel, ki je prinesel zadnja poročila, hodil je cel mesec in zahteva pomoči, da se vrneta potem nazaj v Zanzibar.

Žitna cena

v Ljubljani 26. oktobra 1889.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 66 kr. — banaške 6 gold. 80 kr. — turšice 5 gold. — soršice 5 gld. — 80 kr. — rži 5 gold. — ječmena 4 gold. 33 kr. — ovsa 3 gold. — kr. — ajde 5 gold. — kr. — ovsa 2 gold. 44 kr. — Krompir 2 gold. 57 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni urednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.